

PICTURA ÎN ACUARELĂ DIN SECOLELE XIX-XX**WATER-COLOR PAINTING FROM THE 19TH-20TH CENTURIES****GHEORGHII DIACONU¹,**

lector universitar,

Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice,

doctorand,

Universitatea Pedagogică de Stat Ion Creangă

CZU 75.021.32-035.676.332.2

În comunicarea de față ne-am propus studiul fondării și evoluției picturii în acuarelă ca artă independentă. Scopul cercetării constă în determinarea traseului și factorilor principali care au influențat dezvoltarea acestei tehnici ale picturii. Studiul accentuează importanța și avantajele acuarelei, care este o tehnică indispensabilă în evoluția unui artist plastic.

Studierea picturii în acuarelă contribuie la dezvoltarea percepției artistice și duce la o educație specifică și sistematică prin îmbinarea elementelor de limbaj artistic și a procedurilor tehnice ce determină gramatica picturii în acuarelă. Totodată, sunt identificați și numiți artiștii plastici care au contribuit la apariția și dezvoltarea picturii în acuarelă pe teritoriul Moldovei.

Cuvinte-cheie: acuarelă, pictura, pictori, artistic, artiști, tehnici

¹ E-mail: gdiaconu@mail.ru

In the present paper I propose the study of the foundation and evolution of Water-color Painting as an independent art. The aim of the research is to determine the route and the main factors that influenced the development of this painting technique. The study emphasizes the importance and advantages of water colour, which is an indispensable technique in the evolution of a visual artist.

The study of water-color painting contributes to the development of artistic perception and leads to a specific and systematic education, by combining the elements of artistic language and technical procedures, which determine the grammar of water-color painting. At the same time, the plastic artists, who have contributed to the appearance and development of water-color painting on the territory of Moldova, have been identified and named.

Keywords: water-color, painting, painters, artistic, artists, techniques

Introducere

Un loc esențial în practica creatoare a artistului îi aparține *picturii în acuarelă*. Fiind populară în întreaga lume de câteva secole, *pictura în acuarelă* atrage artiștii prin mobilitatea, posibilitatea de a improviza și accesibilitatea sa.

Pictura în acuarelă dezvoltă importante calități profesionale, precum: capacitatea de gândire imaginativă, de exprimare creativă, cromatică, disciplina etc. Farmecul acestui material constă în natura-lea tranzițiilor de la o nuanță a culorii la alta, cu o varietate nelimitată a nuanțelor subtile. Totodată, ea este numită adesea și cea mai capricioasă și imprevizibilă tehnică [1 p. 8-15].

Prin exemplele celebrilor pictori Albrecht Dürer, Anthony van Dyck, Claude Loren și Giovanni Castiglione avem dovezi enorme despre atracția deosebită față de *tehnica acuarelei* care, prin iscusința lor de a mânui penelul, au răspândit faima acestei tehnici, fiind recunoscută ca artă independentă abia în sec. XIX.

În prezent, în instituțiile de învățământ de arte plastice avem acumulată o vastă experiență meto-dologică de predare a *tehnicii picturii în acuarelă*.

Recunoașterea picturii în acuarelă ca artă independentă

Pictura în acuarelă este una dintre cele mai răspândite tehnici din toate timpurile, însă, până în secolul XIX, era considerată minoră, în raport cu pictura în ulei. Pentru prima dată a fost atestată ca artă independentă în 1804, în Anglia, și fondată de William Frederick Wells, odată cu apariția primei societăți a *pictorilor în acuarelă*. În 1805 a avut loc prima expoziție de lucrări în acuarelă cu participa-re a pictorilor englezi: William Turner, Richard Parkers Bonington, Paul Sandby, Thomas Girtin ș.a.

Imaginea 1. Pyotr Sokolov. Portre-tul Contesei Anna Orlova.

Sursa: <https://www.pinterest.ca>.

Imaginea 2. Pyotr Sokolov. Portre-tul soției pictorului Pyotr Sokolov.

Sursa: <https://en.wikipedia.org>.

Imaginea 3. Eugene Delacroix. Zidul orașului Meknes.

Sursa: www.eugenedelacroix.org/.

Prima jumătate a secolului XIX este considerată perioada înfloririi portretului, îndeplinit în diferite *tehnici*, printre care și cea a acuarelei. Scopul primordial al pictorilor era de a transmite starea celui portretizat, de exemplu: portret-psihologic, portret-caracterizare, portret-biografic etc. Lucrări repre-

zentative, în acest sens, pot fi: *Portretul Contesei Anna Orlova (Imaginea 1)* și *Portretul soției pictorului Pyotr Sokolov (Imaginea 2)*. Pyotr Sokolov este considerat strămoșul și descoperitorul acuarelei rusești [2 p. 167].

Pentru că era ușor de transportat, *acuarela* devine un material bun pentru schițe și studii de peisaj. Drept exemplu pot servi schițele din carnetele de călătorie ale lui Eugene Delacroix (*Imaginea 3*) și alți pictori renumiți, precum: Paul Delaroche, Jean-Baptiste Barla, Henri Arpinier. *Acuarela* devine modul principal de exprimare artistică, având un deosebit impact social.

Ilustrațiile celor mai multe opere literare erau realizate cu ajutorul *picturii în acuarelă*. De asemenea, devine o *tehnică* frecvent întâlnită și în rândurile geografilor. Unul dintre cei mai importanți artiști acuareliști în România din secolul XIX este considerat Carol Popp de Szathmary, ale cărui picturi au fost realizate în scop științific și documentar.

Pictura în acuarelă din a doua jumătate a secolului XIX

Acuarela aduce elemente noi, moderniste, prin schimbarea stilului de lucru și a viziunii artistice. În favoare erau portretele de familie la comandă, care aveau o importanță deosebită la acea vreme – soarta lor era specificată în testamente.

În peisaje predominau figuri umane sau animale, subliniind perfect splendoarea parcurilor vechi perfect aranjate. Artistul căuta să redea prin pictură o parte a naturii, un întreg, o armonie dintre lumină și aerul înconjurător.

În paleta impresionistă predominau culori excepțional de pure și sonore. Metodele picturii cu mai multe straturi, păstrând transparența, se practicau des în rândurile artiștilor din secolul XIX și începutul secolului XX.

Atât renumiții pictori francezi – Claude Monet, Paul Gauguin, Paul Cezanne (*Imaginea 4*) – cât și cei ruși – Vasili Suricov, Vasili Serov, Victor Borisov-Musatov (*Imaginea 5*), Victor Vasnețov, Mihail Vrubel ș.a. – au creat lucrări minunate ce ne cuceresc prin ușurința lor tonală și gama de culori [3 p. 47].

Imaginea 4. Paul Cezanne. *Terasa în Grădina de la Les Lauves.*

Sursa: <https://commons.wikimedia.org/>.

Imaginea 5. Victor Borisov-Musatov. *Recviem.*

Sursa: <https://painting-planet.com/>.

În acea perioadă România era reprezentată de pictorii Theodor Aman și Nicolae Grigorescu.

Acuarela secolului XX

Acuarela primește un nou impuls prin laviuri și bogata gamă a culorii, bine organizată în compoziție. Datorită noilor tehnologii, apar vopsele în tuburi de metal sau în pastile uscate, realizate din pigmenți noi, care puteau fi folosite atât în atelier cât și în plein-air, stimulând astfel dorința artiștilor de a experimenta. Ca exemplu poate servi Vasili Kandinski (*Imaginea 6*), pictor și teoretician rus, care a stat la baza artei abstracte, unul dintre fondatorii grupului Blue Horseman, ai cărui membri erau artiști

expresioniști celebri: Franz Marc, Alexei Yavlensky, Paul Klee (*Imaginea 7*), Emil Nolde ș.a.

Kandinsky vorbește despre diverse forme posibile în creativitatea abstractă, cum ar fi: cerc, pătrat, triunghi. Toate acestea, desigur, au avut un impact asupra artiștilor de frunte, inclusiv Kazimir Malevich. „*Arta este rostirea tainei prin taină. Wassily Kandinsky*” [4].

Un mare centru al experimentelor artistice devine America, unde s-au evidențiat: Edward Hopper, Tomas Benton, Charles Burchfield, Charles Demuth și John Marin. Acești artiști au căutat să transmită în lucrările lor doar semnificația intrinsecă.

O altă stare este prezentă în lucrările artiștilor ruși: Apolinari Vasnețov, Konstantin Petrov-Vodkin, Boris Kustodiyev, Nicolai Volcov [1], care transmit liniște, contemplare, tăcere, în compozițiile ce sunt construite pe scară largă și liberă.

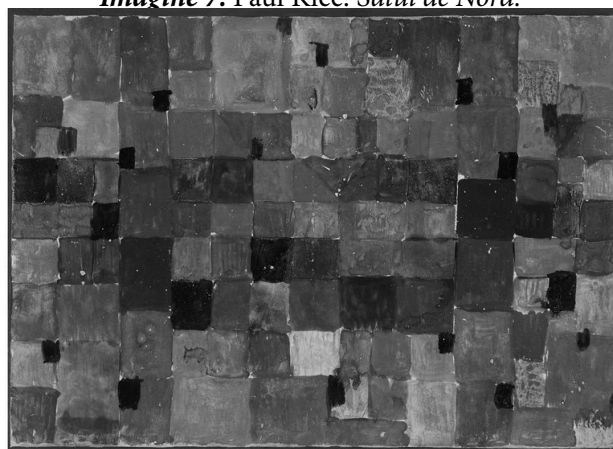
În această perioadă în România se evidențiază pictorii Ștefan Luchian, Nicolae Tonitza, Ignat Bednarik. Astfel, fiecare perioadă își creează propria artă, care nu poate fi repetată. Dorința de a inspira viața cu principiile artistice din trecut nu poate declanșa nimic altceva decât noi opere de artă.

Imagine 6. Vasili Kandinski. Nr. 13.

Sursa: <https://www.moma.org/>.

Imagine 7. Paul Klee. Satul de Nord.

Sursa: <https://ro.eferrit.com/>.

Pictura în acuarela din a doua jumătate a secolului XX

Severitatea construcțiilor compoziționale, armonia și echilibrul culorilor sunt calitățile care reflectă cel mai mult specificul lucrărilor în *acuarelă* din a doua jumătate a secolului XX. Tematica celui de-al Doilea Război Mondial s-a reflectat direct în operele artiștilor: de la imaginea unui nor greu, din care izbucnesc razele soarelui, care fac o notă romantică deosebit de deranjantă, la o panoramă a peisajului cu mult soare, asemănător cu tablourile lui Van Gogh.

Metoda de simplificare și schematizare a figurilor, unde o linie transmite forma figurii, vedem în picturile lui Pablo Picasso și Henri Matisse, pictori care au pictat în ambele perioade ale secolului XX. Pablo Picasso spunea: „... tot ce vă puteți imagina este real” [5].

Compoziții din figuri și plante, având un stil realist și chiar suprealist, sunt prezentate în lucrările lui Salvador Dali. Impulsul creator al artistului este dezvăluit fără deșerturile uimitoare ale peisajelor.

O varietate de genuri, stiluri, pluralism, inovații a diferitelor mișcări în creație băteau pasul pe loc. Într-o primă fază, arta este trezită din stagnare, de tentativa fascismului de a o distruge. Ca rezultat al acestei persecuții, arta a ajuns să fie considerată un standard al libertății. Atât în Europa cât și în America, ea și-a construit un nou limbaj artistic. Ca exemplu, avem picturile artiștilor Georges Mathieu, Pierre Soulages, Maria Helena Vieira da Silva, în Europa, și Jackson Pollock, Mark Rothko, Lee Krasner, în America. „*Pictura e o stare de a fi. Jackson Pollock*” [6].

Cu cât artiștii experimentau mai mult, cu atât mai puternic se simțea apariția noilor concepte. Aceste momente s-au simțit în creațiile artiștilor plastici din URSS, în a doua jumătate a secolului XX. Ele se reflectă distinct în două tendințe, care au puține tangențe comune, pe de o parte, sunt con-

tinuate tradițiile artei figurative, pentru care optează majoritatea pictorilor, iar pe de altă parte, apar elemente experimentale, care promovează maniere stilistice proprii, distanțate de „realismul socialist”. Această perioadă este reprezentată de Alexandru Deneica, Artur Fonvuzin, Martiros Sarian, Serghei Andriaka – fondator și proprietar al școlii de acuarelă, care îi poartă numele și în prezent.

România este reprezentată de pictorii celebri Ignat Bednarik, Lucian Grigorescu, Margareta Wechsler ș.a.

Apariția picturii în acuarelă pe teritoriul Moldovei

Pe teritoriul Moldovei *pictura în acuarelă* apare la răscrucea secolelor XIX-XX, promovată de primii artiști plastici profesioniști, printre care sunt: Auguste Baillayre, Eugenia Maleșevschi, Șneer Cogan, Alexandru Plămădeală ș.a. Această perioadă reprezintă o etapă importantă, care a jucat un rol decisiv în dezvoltarea artei în Basarabia. În 1887 la Chișinău apare prima școală de artă organizată de N. Zubcov. În 1903 este formată Societatea Amatorilor de Arte Frumoase, printre inițiatorii căreia se numără: Alexandru Plămădeală, Alexandru Climașevschi, Vladimir Blinov [7 p. 8].

Influența imperiului țarist s-a simțit considerabil în arta basarabeană. Se organizau expoziții comune, alături de pictorii moldoveni se expuneau pictori ruși și ucraineni. Cu toate că majoritatea tinerilor artiști își făceau studiile la Moscova sau Sankt-Petersburg și, în special, studiau maniera școlii ruse, în pictură se resimte, totuși, caracterul local.

Un rol important în arta basarabiană îl are Pavel Șillingovski, cu un număr mare de peisaje și ilustrații în acuarelă. O altă personalitate ce s-a format în perioada interbelică este Gheorghe Iuster. El a lăsat în urma sa picturi valoroase în acuarelă, în deosebi, portrete.

Perioada de după al Doilea Război Mondial este perioada artei sovietice. *Pictura în acuarelă* este reprezentată de artiști ce au la bază școala artei academice, orientată spre tradițiile realismului rus: Vladimir Moțcaniuc, Alexandr Foinițki ș.a. O deosebită influență are Leonid Grigorașenco, care a pictat un număr mare de lucrări pe teme istorice ale Basarabiei [8].

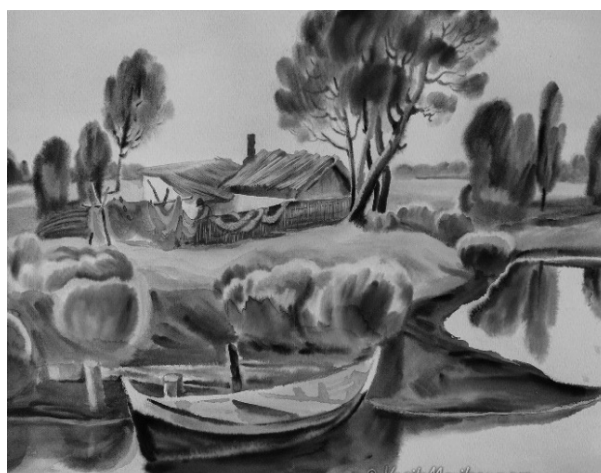
În tehnica acuareleis-au evidențiat și alți artiști, având un stil aparte de pictare: Emil Childescu (*Imaginea 8*), Ada Zevin, Valentin Coreachin, Vasile Movileanu (*Imaginea 9*), Ion Sfecă, Ion Moraru. Mulți dintre ei folosesc principiul acuarelei clasice, alții caută noi metode de improvizare prin culori și stilizare, îmbinându-le cu alte tehnici și materiale.

Imaginea 8. Emil Childescu. Războieni.

Sursa: carte – Emil Childescu: grafică, pictură, evoluții și sinteze.

Imaginea 9. Vasile Movileanu. Peisaj dobrogean.

Sursa: <https://vasilemovileanu.com/>.

Concluzii

Examinarea *picturii în acuarelă* ni se pare importantă, binevenită și necesită un studiu amplu în contextul evoluției ce prezintă un interes cultural și științific în Republica Moldova. *Arta picturii în*

acuarelă atrage din ce în ce mai multă atenție contemporanilor noștri, care privesc cu fermitate operele de artă, încercând să vadă prin ele istoria și viața vremurilor trecute.

Cu o formulă estetică originală și multe variații de tehnici, de la clasicism până la depline expresii artistice, *pictura în acuarelă* este solicitată în arta noastră contemporană. Observăm că, în fiecare perioadă, datorită dezvoltării tehnologiei, *acuarela* oferă diverse posibilități de expresie artistică, care permit artiștilor cu diferite tendințe creative, temperament și percepții să se manifeste.

Interesul societății contemporane a dus la publicarea unui număr mare de cărți despre arta acua-relei. Făcând cunoștință cu traseul *picturii în acuarelă*, de la apariția ei ca gen, este necesar de a găsi permanent metode și tehnologii noi de dezvoltare a acestei tehnici.

Referințe bibliografice

1. VOLCOV, N.N. *Мысли об искусстве*. Москва: Советский художник, 1973.
2. *Русский акварельный и карандашный портрет первой половины XIX века*. Москва: Изобразительное искусство, 1987.
3. Виктор Эльпидирович Борисов-Мусатов. 1870–1905. Москва: Директ-Медия: Комсомольская правда, 2011. (Великие художники ; т. 73). ISBN 978-5-7475-0077-8.
4. Василий Васильевич Кандинский. 1866–1944. Москва: Директ-Медия : Комсомольская правда, 2010. (Великие художники ; т. 57). ISBN 978-5-7475-0034-1.
5. *Графика Пикассо*. Москва: Искусство, 1967.
6. BAGNALL, U., BAGNALL, B., HILLE, A. *Cartea mare a picturii în acuarelă*. Oradea: Aquilla-93, 2000. ISBN 973-9494-11-0.
7. STĂVILĂ, T. *Arta plastică din Basarabia de la sfârșitul secolului XIX – începutul secolului XX*. Chișinău: Literatura artistică, 1990.
8. TOMA, L. *Acuarela în arta plastică moldovenească (anii 1940 – începutul anilor 2000)*. In: *Arta Serie nouă*. Vol. XXIV, nr. 1, Chișinău 2015, pp. 102 – 107. ISSN 1857-1042. [online]. [accesat 31.03.2019]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/45144